

forskning. Jag tycker att bokens mål har uppnåtts med råge. Författarna lyfter fram ett axplock av tillstånd, sjukdomar och frågeställningar som känns kliniskt relevanta och där det biologiska perspektivet tillför något nytt. Boken har en akademisk tyngd som skulle göra den lämplig som kursbok för en forskarutbildningskurs.

»Evolutionary medicine»

Boken »Evolutionary medicine» utforskar den interdisciplinära gränsen mellan den evolutionärt inriktade antropologin och medicinen. Författarna är huvudsakligen antropologer, som tillsammans med ett relativt litet antal medförfattande läkare (sju läkare av 28 författare) tacklar frågan om vad evolutionsbiologin kan tillföra medicinen. Boken består av 18 kapitel som är löst ordnade i ett livstidsperspektiv – det första kapitlet handlar om neonatal icterus, det sista om kroniska degenerativa tillstånd. Däremellan diskuteras bland annat obstetrik, allergi, menopaus, bröstcancer och drogmisbruk.

Överraskande idéer och irritationsmoment

I motsats till den föregående boken är kvaliteten på bidragen något ojämn. Boken innehåller fler överraskande idéer, men också irritationsmoment, som när en antropolog som diskuterar otiter hos barn föreslår folkmedicinska behandlingar som urin eller vitlök i hörselgången (samme antropolog upplyser om att otiter antibiotikabehandlas i Sverige bara om tillståndet är livshotande). Om vi kan stå ut med en del liknande plumpar i protokollet finns det dock mycket att hämta. Bland de intressantaste bidragen är i mitt tycke antropologen Carol Worthmans kapitel om hur vi kan tänka kring de faktorer som påverkar tidpunkten för puberteten hos flickor och pojkar. Här kommer det antropologiska perspektivet till sin rätt eftersom data från vitt skilda kulturer kan hjälpa oss att nysta i den mångfald av faktorer som påverkar den växande människan och tidpunkten för hans eller hennes könsmodnhet. Paul Ewald skriver utförligt om hur evolutionsbiologi kan vara till nytta i kampen mot infektionssjukdomar.

Ordineras vid intellektuell understimulering

Vi har här två intressanta böcker som visar fältets bredd. Jag kan varmt rekommendera dem, enskilt eller tillsam-

mans, till alla som längtar efter att lyfta blicken litet från frågan om hur många milligram det skulle vara eller vilken blankett det är som gäller just nu. Inom medicinen arbetar vi med en art vars biologiska komplexitet och intrikata samspel med andra levande organismer är fascinerande och fantasieggande. De här böckerna kan påminna oss om detta, och de kan väcka vår intellektuella glädje och kreativitet, vilket torde göra dem inte bara utvecklande utan även effektiva mot uppgivenhet och intellektuell understimulering. Σ

Modern, heltäckande lärobok i anesthesiologi

Matts AB Halldin, Sten GE Lindahl, red. **Anestesi**. 655 sidor. Stockholm: Liber, 2000. ISBN 91-47-04914-6.

Recensent: Eskil Dalenius, specialist i anesthesiologi, medicinskt ledningsansvarig vid försvarets sjukvårdscentrum, Hammarö.

År 1958 publicerades för första gången »Narkos och bedövning», skriven av dåvarande klinikchefen på Södersjukhuset Matts Halldin. Boken utkom under tiden fram till 1987 i åtta upplagor, och utgjorde för de allra flesta i min och följande anesthesiologgenerationer »bibeln» under specialistutbildningen.

Liksom en ny bibelöversättning har sett dagens ljus, så har i år också en helt ny svensk lärobok presenterats, nu med Halldin och professor Sten Lindahl (KS) som redaktörer, och med mer än 60 medarbetare.

Den har den opretentiösa titeln »Anestesi», men rymmer inom sina blå pärmar (färgen vald efter den internationella färgkoden för lustgas!) i stort sett allt inom specialiteten. Det är få andra kliniska specialiteter som har förmånen att ha en svenskspråkig, modern och heltäckande lärobok. Målgruppen – anesthesiologer och anesthesiologsköterskor under hela sin vidareutbildning och även därefter – får nu tillgång till en myckenhet av vetenskaplig information

och praktiska råd både för det dagliga arbetet på sal och för enskild förkovran.

Delarna skymmer helheten

Som nämnts har den nya boken författats av ett imponerande tvärsnitt av dagens mest kunniga svenska anesthesiologer och anesthesiologsköterskor, av vilka flera omnämns redan i det inledande kapitlet om anestesis historia.

Detta garanterar givetvis innehållets kvalitet, men det medför den nackdelen att vissa centrala ämnen kommer att behandlas i flera kapitel och delvis med olika inriktning. Detta gäller t ex lokalanestesi, problem vid intubation samt anestesi vid trauma.

Läsaren får härigenom svårt att finna den totala och definitiva kunskapen. Särskilt på det förstnämnda området är det hart när omöjligt att få en överblick över aktuella metoder, preparatval osv.

Halldin påpekar riktigt att syrgasnumera bör betecknas oxygen, men detta har flera av kapitelförfattarna inte tagit notam, och hänvisningarna i registret ökar här oklarheten.

Tar även upp ekonomi och organisation

I de flesta kapitel finns avslutande litteraturreferenser; sådana bör finnas i alla kapitel! Dessutom hänvisar alltför många av dessa till monografier, och fler referenser till aktuella tidskriftsartiklar borde ha funnits med. För läkaren under utbildning är de praktikfall som beskrivs i ett par kapitel av stort värde.

Förutom de rent »medicinska» kapitlen innehåller boken kapitel om organisation och ekonomi (ett ämne som alla tvingas i kontakt med, men få behärskar), forskning, utbildning och (som pendang till inledningskapitlet) framtidens anesthesiologi.

Välgjord bok som inbjuder till sträckläsning

Boken har en tilltalande och mycket lättläst typografi, och är i stort sett helt fri från korrekturfel. Den petige konstaterar att »crash induction» (intubation vid aspirationsrisk) felaktigt benämns »crush».

Detta är en bok som man, trots dess 655 sidor, sträckläser. Det enda som jag saknade var en liten dikt av Matts Halldin någonstans... Σ